

”Djurskyddskontroll av sällskapsdjur som omfattas av saknr. L80”

Animal welfare inspections on pet animals

Paulina Eriksson

Etologi och djurskyddsprogrammet

Sveriges lantbruksuniversitet
Institutionen för husdjurens miljö och hälsa
Etologi och djurskyddsprogrammet

Skara 2011

Studentarbete 378

*Swedish University of Agricultural Sciences
Department of Animal Environment and Health
Ethology and Animal Welfare programme*

Student report 378

ISSN 1652-280X

**Djurskyddskontroll av sällskapsdjur som omfattas av saknr.
L80**

Animal welfare inspections on pet animals

Paulina Eriksson

Studentarbete 378, Skara 2011

**Grund C, 15 hp, Etologi och djurskyddsprogrammet, självständigt arbete i biologi,
kurskod EX0520**

Handledare: Birgitta Staaf Larsson

Institutionen för husdjurens miljö och hälsa, Box 234, 532 23 SKARA

Examinator: Jenny Yngvesson

Institutionen för husdjurens miljö och hälsa, Box 234, 532 23 SKARA

Nyckelord: Djurskydd, sällskapsdjur, djurskyddskontroll, checklista

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap

Institutionen för husdjurens miljö och hälsa

Avdelningen för etologi och djurskydd

Box 234, 532 23 SKARA

E-post: hmh@slu.se, **Hemsida:** www.hmh.slu.se

I denna serie publiceras olika typer av studentarbeten, bl.a. examensarbeten, vanligtvis omfattande 7,5-30 hp. Studentarbeten ingår som en obligatorisk del i olika program och syftar till att under handledning ge den studerande träning i att självständigt och på ett vetenskapligt sätt lösa en uppgift. Arbetenas innehåll, resultat och slutsatser bör således bedömas mot denna bakgrund.

Innehållsförteckning

SAMMANFATTNING	4
SUMMARY	5
INLEDNING	6
Bakgrund	6
Checklista Sällskapsdjur	6
Statistik över djurskyddskontroller av sällskapsdjur.....	7
Syfte och frågeställningar	7
Material och metod	8
RESULTAT	8
Sammanställning av checklisteresultat	8
De vanligaste bristerna i sällskapsdjurshållningen enligt litteraturen.....	11
DISKUSSION.....	13
Sammanställning av checklisteresultat	13
Problem med nuvarande checklista	15
Förslag på ny checklista.....	16
SLUTSATS	20
TILLKÄNNAGIVANDEN	20
REFERENSER	21
Bilaga 1 Förslag på en ny checklista för sällskapsdjur som omfattas av saknr. L80.....	23
Bilaga 2 Nuvarande checklista sällskapsdjur.	26

SAMMANFATTNING

Sedan 2009 ligger ansvaret för kontroll av djurskyddslagstiftningens efterlevnad på länsstyrelserna. För att underlätta arbetet för djurskyddshandläggare har Jordbruksverket författat flertalet checklistor för olika typer av djurhållning. Dessa checklistor kompletteras av vägledning för att användaren ska kunna nyttja dem på bästa sätt. Checklistorna är utformade så att djurskyddshandläggaren genom att följa checklistan gör en bred kontroll av flera, noga utvalda, punkter och risken för försummelse av något område minskar. Dagens checklista för sällskapsdjur innehåller både hund och katt samt övriga sällskapsdjur trots att dessa omfattas av två olika författningar. Varje år samlar Jordbruksverket in alla ifyllda checklistor från länsstyrelserna och gör en sammanställning av dem.

Syftet med arbetet var att försöka utläsa om man utifrån sammanställningen av checklisteresultatet kan se om kontrollen avser hund och katt eller sällskapsdjur för att få en uppfattning om hur många kontroller som utförs på sällskapsdjur förutom hund och katt. Frågeställningarna var att se om checklistan i sin nuvarande form är ett lämpligt verktyg för djurskyddshandläggaren vid bedömning av sällskapsdjurshållning och hur en ny checklista för sällskapsdjurskontroll skulle kunna utformas.

Granskningen av checklistesammanställningen ledde till slutsatsen att man inte kan se hur många kontroller som utförs på sällskapsdjur förutom hund och katt, men man kan utifrån sammanställningen anta att majoriteten av kontrollerna sker hos hundhållare. Det finns en risk att dagens utformning av denna checklista inte gör den till ett lämpligt verktyg för djurskyddshandläggaren när det gäller kontroll av sällskapsdjur förutom hund och katt. Eftersom det saknas tillförlitlig dokumentation gällande de vanligast förekommande bristerna i hållningen av sällskapsdjur i Sverige fick en litteraturstudie delvis ligga till grund för utformningen av ett förslag på en ny checklista vilken enbart omfattar sällskapsdjur förutom hund och katt. Den största skillnaden mellan den nuvarande checklistan och det framtagna förslaget är att flertalet art- och djurslagsspecifika punkter lagts till under kategorin ”inredning och utrustning” för att underlätta kontrollen för djurskyddshandläggaren. Förhoppningsvis innebär detta att befintliga brister lättare uppmärksammas vid en kontroll av sällskapsdjur jämfört med nuläget då utformningen av dagens checklista tycks vara bäst lämpad för kontroll av hund och katt. Ur djurskyddssynpunkt hade det optimala troligtvis varit att utforma artspecifika alternativt djurslagsspecifika checklistor för sällskapsdjuren men detta kan innebära en orimlig pappersexercis för djurskyddshandläggaren och är kanske mer lämpat för att användas med hjälp av handdatorer än i pappersformat.

SUMMARY

To facilitate the work of animal welfare inspectors the Swedish Board of Agriculture has authored several checklists for different types of control objects. These checklists are supplemented by guidance for the user to be able to use them as intended. The checklists are designed to ensure that a qualitative inspection is performed by following the carefully selected questions which is supposed to decrease the risk of the inspector being inattentive during the inspection. Today's checklist for pets includes both dogs and cats and other pets, even though they are covered by two different statutes. Each year the Swedish Board of Agriculture collects all completed checklists and make a compilation of them.

The aim of this report was to try to deduce whether one, based on the compilation of the checklist results, is able to see if the inspections refer to dogs and cats or other pets. If so, the compilation of the checklists could be used to estimate how many of the inspections that were carried out on pets other than dogs and cats. The questions of this report was to see if the current formulation of the checklist is a useful tool for the animal welfare inspector and to investigate how a new checklist for animal welfare inspections on pets other than dogs and cats might be formulated.

The review of the checklist compilation led to the conclusion that one cannot see the number of inspections carried out on pets other than dogs and cats, but one can assume from the compilation that the majority of inspections are carried out on dog keepers. There is a risk that the current formulation of the checklist does not make it an appropriate tool for the animal welfare inspectors for the control of pets other than dogs and cats.

Since there are no reliable records of the most common faults in the keeping of pets other than dogs and cats in Sweden, a literature review was to form the basis for the formulation of a proposal on a new checklist which covers only the pets other than dogs and cats. The main difference between the current checklist and the resultant proposal is the species-specific questions added to the category of "interior design and equipment". The purpose of the added species-specific questions in the checklist was to make it easier for the animal welfare inspector to find the contingent faults in the keeping of pets other than dogs and cats. Hopefully, this makes the new checklist more suitable for control on pets other than dogs and cats than the current checklist, which seems more suited for control of dogs and cats.

From a welfare point of view, it would probably have been optimal to design species-specific checklists for pets, but this could result in excessive paperwork for the animal welfare inspectors and might be more suited for being used in handheld computers rather than on paper.

INLEDNING

Bakgrund

Djuren spelar en stor roll i mångas liv, så till den grad att det till och med i vissa rättsfall ansetts att djurhållning ingår i vad som kan kallas för en skälig levnadsnivå (Striwing, 1998) och Sverige har en relativt lång historia av lagstadgat djurskydd. År 1857 trädde en lagtext i kraft som förbjöd grymhet mot egna och andras "kreatur", tidigare hade egna kreatur inte juridiskt skydd (Cserhalmi, 2004). Att djur behandlas väl är viktigt för en stor del av befolkningen och Fraser et al. (1997) menar att djurvälstånd som forskningsområde, olik många andra vetenskapliga områden, har allmänhetens etiska reflektion att tacka för sin uppkomst. År 2005 beställdes en undersökning av EU-kommissionen i de 25 medlemsländerna där det framkom att 82 % av befolkningen ansåg att vi har en plikt att skydda djuren, oavsett kostnad (Bonafos et al., 2010). Det finns inga EU-förordningar eller direktiv som rör sällskapsdjur (Bonafos et al., 2010) men Sverige har skrivit under Europarådets konvention för sällskapsdjur¹ vilket innebär att vi själva förbundit oss till att följa vad som står i konventionen (Veissier et al., 2008).

Sedan 2009 ligger ansvaret för kontroll av djurskyddslagstiftningens efterlevnad på länsstyrelserna. För att underlätta arbetet för djurskyddshandläggare har Jordbruksverket författat flertalet checklistor för olika typer av djurhållning. Dessa checklistor kompletteras av vägledning för att användaren ska kunna nyttja dem på bästa sätt. Checklistorna är utformade så att djurskyddshandläggaren genom att följa checklistan gör en bred kontroll av flera, noga utvalda, punkter och risken för försummelse av något område minskar.

Om inget annat specificeras så avses nuvarande checklista sällskapsdjur vid hänvisning till checklistan, se även bilaga 2. Med sällskapsdjur menas inte hund och katt utan de djur som omfattas av saknummer L80 (Djurskyddsmyndighetens föreskrifter och allmänna råd (DFS 2004:16) om villkor för hållande, uppfödning och försäljning m.m. av djur avsedda för sällskap och hobby, omtryckt i DFS 2005:8, därefter senast ändrad genom SJVFS 2008:31), dvs. burfågel, iller, kanin och gnagare, reptil, groddjur, akvariefisk, brevduva samt minigris.

Checklista Sällskapsdjur

Vid djurskyddskontroller av sällskapsdjur används i dagsläget en checklista utformad för hund, katt och övriga sällskapsdjur bestående av 33 punkter. Det anmärkningsvärda här är att hållning av hund och katt regleras i en författning (Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2008:5) om hållande av hund och katt, saknr L102) och sällskapsdjuren i en annan, saknr L80. Det kan vara värt att hålla i minnet att checklista sällskapsdjur inte omfattar sällskapsdjur i zoobutiker trots att dessa omfattas av saknr. L80. Dessa verksamheter har en egen checklista som varken kommer att granskas eller tas upp i det här arbetet.

¹European Convention for the Protection of Pet Animals (ETS 125), Strasbourg 13/11/1987

Ett av argumenten för en sådan hopslagning av hund och katt samt sällskapsdjur i samma checklista är att det förenklar arbetet för djurskyddshandläggaren då denne slipper ha med flera olika checklistor ut i fält (L. Andersson, Jordbruksverket, personligt meddelande, 6 april 2011).

Enligt L. Andersson, Jordbruksverket (personligt meddelande, 6 april 2011) innebär utformningen av dagens checklista att de brister som eventuellt hittas i djurhållningen, oavsett om den rör akvariefiskar, katter eller marsvin, kan passas in under någon av de punkter som finns i checklistan och att den därför fyller sitt syfte. Vid överflytten av djurskyddskontrollen från kommunerna till länsstyrelsen år 2009 så framfördes önskemål från länsstyrelserna om en sällskapsdjurschecklista som skulle kunna fungera för alla sorters sällskapsdjur i anmälningsärenden (L. Andersson, Jordbruksverket, personligt meddelande, 6 april 2011).

Statistik över djurskyddskontroller av sällskapsdjur

Vid kontroll av exempelvis nötkreatur är det ganska enkelt att få en överblick av hur många kontroller som utförs varje år, och även vilka brister som är vanligast förekommande. Detta möjliggörs av de sammanställningar Jordbruksverket gör av checklisteresultaten varje år.

När det gäller sällskapsdjuren är det inte fullt lika enkelt. Hur många gånger per år som checklista sällskapsdjur används är förstås lika enkelt att få kännedom om som det är i fallet med nötkreaturen. Däremot sägs inget om vilka djurslag som kontrollerats med hjälp av checklistan, inte ens om det rör hund och katt eller sällskapsdjur som omfattas av saknr. L80. Utan kännedom om de vanligaste bristerna i hållningen av sällskapsdjur, eller ens i hur stor omfattning sällskapsdjurskontroller sker, är det svårt att utföra riktade insatser och förebyggande åtgärder för att förbättra eventuella problem med hållningen.

Syfte och frågeställningar

Syftet med arbetet är att försöka utläsa om man utifrån sammanställningen av checklisteresultaten kan se om kontrollen avser hund och katt eller sällskapsdjur. Detta för att få en uppfattning om hur många kontroller som utförs på djur som omfattas av saknr. L80.

Frågeställningarna var:

- Är checklistan i sin nuvarande form ett lämpligt verktyg för djurskyddshandläggaren vid bedömningen av sällskapsdjurshållning?
- Hur skulle en separat checklista för sällskapsdjur som omfattas av saknr. L80 kunna se ut?

Material och metod

Arbetet har till stor del grundats på vetenskaplig litteratur men även på författningstexter samt de checklistor och vägledningar som Jordbruksverket designat till förmån för djurskyddshandläggare. Jordbruksverket har tillhandahållit sammanställningen av checklista sällskapsdjur från åren 2009 samt 2010.

Av checklistans 33 punkter har 6 punkter valts ut för vidare granskning. Motiveringen till urvalet baseras på möjligheten att använda siffrorna för att försöka göra en uppskattning av antalet kontroller av djur som omfattas av saknr. L80.

Litteraturen har främst hittats genom databaserna "web of knowledge", "google scholar" och "science direct" där sökorden pets, companion animals, animal welfare, husbandry, problem, disease bl.a. använts.

RESULTAT

Djurskyddskontroll hos hund, katt och de sällskapsdjur som omfattas av saknr. L80 sker i de flesta fall efter en anmälan till länsstyrelsen. Regelbunden kontroll på hund, katt och andra sällskapsdjur sker i stort sett bara hos de som är tillståndspliktiga enl. 16 § djurskyddslagen (1988:534). Checklisten för sällskapsdjur har under åren 2009 och 2010 använts 2361 resp. 4506 gånger. På Jordbruksverkets hemsida (Jordbruksverket, 2011) går att utläsa att 12 731 respektive 12 882 kontroller har genomförts under dessa år på samtliga djurslag.

Grunden för de olika checklistornas utformning består, med några få undantag, av följande kategorier: Tillsyn och skötsel, Sjuka djur, Utrymme, Inredning och utrustning, Klimat och luftkvalitet, Fönster och belysning, Buller, Foder och vatten, Renhållning, Utomhushållning, Avel, Övrigt. Punkterna är formulerade på ett sätt som gör att alternativet "ja" betyder att punkten uppfylls och "nej" anges om djurhållningen brister på aktuell punkt. Flera punkter i checklisten är generella och gäller för både hund och katt samt för sällskapsdjur. Många av dessa punkter återfinns även i andra checklistor. De generella punkterna i nuvarande checklista sällskapsdjur är; 1-9, 16-23, 25, 27-28, 30-33. Punkt 10 (utrymmet är rymningssäkert) samt 24 (kaniner och gnagare har tillgång till gnagmaterial) är de två punkter som enbart hänvisar till saknr. L80. För nuvarande lydelse av checklista sällskapsdjur se bilaga 2.

Sammanställning av checklisteresultat

Nedanstående punkter är ett urval ur checklista sällskapsdjur och den sammanställning som gjorts för respektive punkt under 2009 och 2010. Checklistepunktens fulla lydelse samt dess laghänvisning är utskrivna i figurtexten. Exempelvis är Sdjur 10 en hänvisning till punkt 10 i nuvarande checklista och övriga punkter hänvisas på liknande sätt.

Punkt 10 (utrymmet är rymningssäkert) i checklisten berör enbart djur som omfattas av saknr. L80. För en djurhållning som inte inkluderar något djur som omfattas av saknr. L80 kan därför djurskyddshandläggaren per definition inte välja något av alternativen "ja",

”nej” eller ”ej kontrollerat” då det inte finns lagmässigt stöd för den saken i själva punkten. En brist i hund-/kathållningen som liknar punkt 10 ska därför registreras under punkt 33 (övrigt). Det är värt att notera att inte alla djur som omfattas av saknr. L80 alltid hålls i bur/terrarium/akvarium varvid även dessa djurhållare kan ha registrerats som ”ej aktuell”.

Under 2009 registrerades 752 (31,9 %) som ”ej aktuell”, respektive 1498 (33,2 %) under 2010, se tabell 1. Detta borde innebära att cirka två tredjedelar av alla kontroller under åren 2009 samt 2010 skedde hos djurhållare som endera enbart höll någon typ av sällskapsdjur, eller någon typ av sällskapsdjur utöver hund och katt, och att en tredjedel av kontrollerna skett hos djurhållare som bara höll hund och/eller katt.

Tabell 1. Sdjur 10 – Utrymmet är rymningssäkert. Mellanrum i galler, nät och andra anordningar är konstruerade och anpassade till djuret så att det inte kan tränga sig ut eller fastna (4 kap. 5 § L80)

	Ja	Nej	Ej aktuell	Ej kontrollerad	Summa per kontrollpunkt
2009	876	53	752	680	2361
2010	1776	75	1498	1157	4506

Punkt 11 (burförbud för hund och katt, se tabell 2) är däremot en punkt som enbart berör hundar och katter. Tanken var att med hjälp av dessa siffror kunna utröna hur många kontroller som utförts på respektive författning, det vill säga saknr. L102. Per definition gäller denna punkt alla hundar och katter varvid svarsalternativet ”ej aktuell” må anses vara reserverad för de djurhållare som enbart håller djur som omfattas av saknr. L80. Under 2009 registrerades 252 (10,7 %) som ”ej aktuell” respektive 493 (10,9 %) under 2010.

Tabell 2. Sdjur 11 – Burförbudet för hund och katt följs av djurhållaren (3-4 §§ DL, 1 kap. 14 § L102)

	Ja	Nej	Ej aktuell	Ej kontrollerad	Summa per kontrollpunkt
2009	1067	84	252	958	2361
2010	2355	184	493	1474	4506

Punkt 12 (uppbinding av djur) hänvisar till saknr. L102 samt djurskyddslagen (1988:534), se tabell 3. Givetvis går det vid funnen brist att registrera djur som omfattas av saknr. L80 under punkten tack vare hänvisningen till 6 § djurskyddslag. Under 2009 registrerades 314 (13,3 %) av kontrollerna som ”ej aktuell” respektive 717 (16 %) 2010.

Tabell 3. Sdjur 12 – Kraven kring uppbinding av djur inomhus och utomhus är uppfyllda (6 § DL, 2 kap. 11, 15 §§, 3 kap. 7 § L102)

	Ja	Nej	Ej aktuell	Ej kontrollerad	Summa per kontrollpunkt
2009	1023	170	314	854	2361
2010	2225	185	717	1379	4506

Stackelhalsband är i högsta grad aktuellt i hundsammanhang men knappast i samband med andra djurslag. Även om punkt 13 (stackelhalsband, se tabell 4) hänvisar till både djurskyddslag och djurskyddsförordning (1988:539) vilket gör att även katter och djur som omfattas av saknr. L80 kan registreras som aktuella, kan själva formuleringen innebära att dessa förbises. Vägledningen (Jordbruksverket, 2010-07-09) talar även den enbart om hund under punkt 13. Man kan därför anta att de 510 (22 %) kontroller som registrerades som ”ej aktuell” under 2009 respektive 1093 (24,3 %) under 2010 gäller katt och sällskapsdjur.

Tabell 4. Sdjur 13 - Förbudet mot stackelhalsband efterlevs av djurhållaren (2 § DL, 15 § DF, 2 kap. 4, 13 §§ L102)

	Ja	Nej	Ej aktuell	Ej kontrollerad	Summa per kontrollpunkt
2009	736	1	510	1114	2361
2010	1645	4	1093	1764	4506

Den andra av de totalt två punkter i checklistan som enbart berör djur som omfattas av saknr. L80 är punkt 24 (gnagmaterial till gnagare, se tabell 5). Här registrerades hela 29 % (673) som aktuella (något av alternativen ”ja”, ”nej” eller ”ej kontrollerat”) 2009. Under 2010 var siffran något lägre, 23,2 % (1046).

Tabell 5. Sdjur 24 - Kaniner/gnagare har tillgång till gnagmaterial (4 kap. 3 § L80)

	Ja	Nej	Ej aktuell	Ej kontrollerad	Summa per kontrollpunkt
2009	165	66	1688	442	2361
2010	330	114	3460	602	4506

Punkt 26 (rastning av hund, se tabell 6) är ännu en av de punkter som enbart berör hund. Här har 491 (21 %) registrerats som ”ej aktuell” under 2009 samt 1102 (25 %) under 2010.

Tabell 6. Sdjur 26 – Rastning av hund sker regelbundet i lämplig utsträckning (2 kap. 12 § L102)

	Ja	Nej	Ej aktuell	Ej kontrollerad	Summa per kontrollpunkt
2009	986	170	491	714	2361
2010	1987	322	1102	1095	4506

De vanligaste bristerna i sällskapsdjurshållningen enligt litteraturen

Enligt Steiger (2006) beror de vanliga problemen i hållningen på ren okunskap hos djurhållaren. För trånga utrymmen, otillräckliga gömställen, dåligt anpassad utfodring, ensamhållning av sociala arter samt utrymmen som inte är anpassade för artens behov är bland de vanligare problemen i sällskapsdjurshållningen generellt sett (Steiger, 2006).

När det gäller reptiler står brister i djurhållningen för majoriteten av sjukdomsfallen och beteendeproblemen och t.ex. temperatur, ljus, utfodring, hantering och inredning av djurutrymmet är faktorer som har stor effekt på deras välfärd (Cunningham & Gili, 1992; Fleming, 2009; Tynes, 2010). Det är ett måste för reptiler att ha ett gömställe, något de ofta saknar (Cunningham & Gili, 1992). De olika arternas behov kan skilja sig mycket åt, även om arterna är av samma genus (Cunningham & Gili, 1992) vilket kan vara försvårande för djurhållaren som kanske gör en felaktig artbedömning och därför har en för arten felaktig hållning. Om information om arten saknas kanske djurhållaren använder sig av information för liknande och närbesläktade arter i tron om att arternas behov är snarlika (Cunningham & Gili, 1992).

Enligt Hoppes och Grey (2010) är det relativt vanligt att fåglar hålls individuellt i fångenskap vilket kan vara väldigt stressande för dem eftersom de är utpräglade flockdjur. Fawcett (2011) säger att marsvin ska hållas i par eller grupper med hänsyn till att de är flockdjur, något som inte alltid efterlevs. Detta gäller även kaniner enligt Tynes (2010). Gerbiler får inte alltid möjlighet att gräva bohålor vilket ofta leder till att de gräver ihärdigt i burens hörn vilket indikerar att de stressas av situationen och att behovet av att kunna gräva gångar och bohålor är stort (Wiedenmayer, 1997; Schuppli & Fraser, 2000). Marsvin drabbas lätt av urinvägsinfektioner till följd av undermålig renhållning av buren (Fawcett, 2011). Ett annat problem är att olämpliga, och i vissa fall rent av farliga, djurtillbehör och accessoarer återfinns på marknaden (Steiger, 2006).

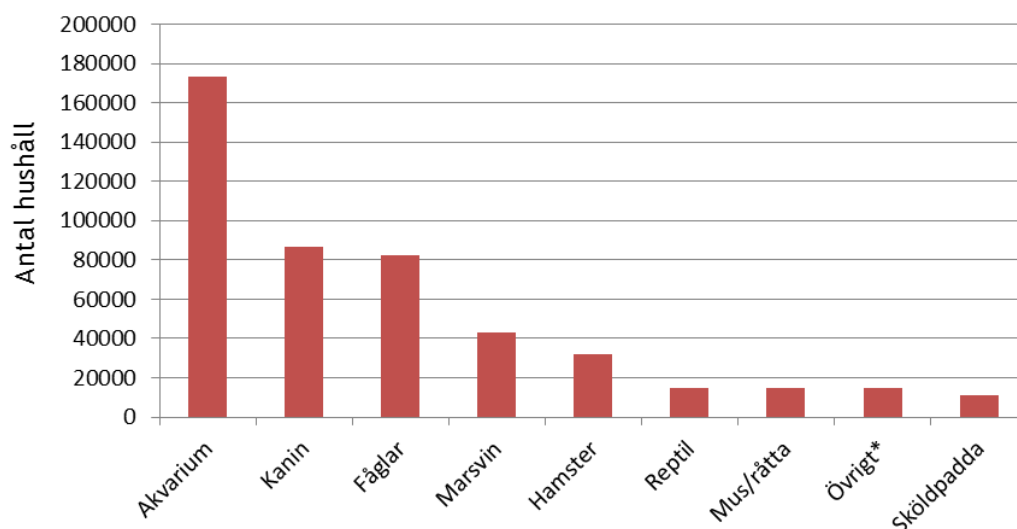
Brist på gnagmaterial är inte ovanligt vilket exemplifieras av den retrospektiva studie på degusråttor inkomna till en veterinärklinik som utfördes av Jekl et al. (2011). Med hjälp av resultatet från studien kunde de konstatera att tandfel var det vanligaste problemet hos dessa djur som en direkt följd av felutfodring och brist på gnagmaterial. Mullan och Main (2006) utförde en studie på kaniner och fann även de att tandproblem tillhör de vanligaste hälsoproblemen hos djuren. Möjligheten att gnaga är mycket viktig för kaniner och gnagare, både beteendemässigt och rent fysiologiskt (Lawlor, 1997). Tanderna hos kaniner och gnagare växer konstant och behöver en jämn nedslitning för att förhindra en överväxt (Lawlor, 1997; Banks et al., 2010) vilket, ohindrat, kan orsaka mycket lidande för djuren (Williams, 1922). Beteendeproblem är relativt vanliga hos större papegojor (Meehan et al., 2004; van Zeeland et al., 2009) och det har uppskattats att var tionde papegoja i någon utsträckning lider av fjäderplockning (Meehan et al., 2003). Tynes (2010) skriver att fjäderplockning kanske inte är det vanligaste beteendeproblemet som uppvisas av papegojor, men att det är det vanligaste problemet föranleder en veterinärkontakt. Andra exempel på beteendeproblem hos papegojor är överdrivet skrikande, aggressivt beteende, fobier, stereotypa beteenden och självstymning (van Zeeland et al., 2009).

Veterinär M. Tornvall (Mälarens Smådjursklinik, personligt meddelande, 27 april 2011) menar att många sociala arter hålls ensamma, små burar är vanligt för mindre gnagare och fåglar och felaktig kost/överutfodring är vanligt förekommande hos de flesta djurslagen

som omfattas av saknr. L80. När det gäller reptiler så är allmänna skötselmissar inte helt ovanliga; bristfällig miljö, felaktig utfodring och felaktig hantering är exempel på sådana.

Den senaste statistiken gällande antalet sällskapsdjur i Sverige är från Statistiska Centralbyrån, december 2006 (L. Larsson, Statistiska Centralbyrån, personligt meddelande 18 april 2011). Med sin förekomst i 16,8 % av de svenska hushållen var katten det vanligaste sällskapsdjuret. Hunden återfanns i 12,8 % av hushållen och de övriga sällskapsdjuren i 9,5 % av hushållen.

Enligt SCB var det 3,9 % av hushållen som hade hund och/eller katt och dessutom annat sällskapsdjur, 5,5 % av hushållen höll enbart andra sällskapsdjur. Fördelningen mellan övriga sällskapsdjur, dvs. kanin, marsvin, hamster, akvarium, fåglar, mus/råtta, sköldpadda, reptil och övrigt, kan ses i figur 1. I gruppen "övrigt" ingick höns, ankor, påfågel mm., vessla, dammfiskar, får och getter samt minigris (Statistiska Centralbyrån, 2006). Troligtvis avses iller med vessla, då vesslor är otillåtna som sällskapsdjur (1 kap. 4-5 §§, L80). Däremot tillhör vesslorna samma familj som illrarna och delar därför fysiska kännetecken (Fox, 1998) varvid en förväxling mellan arterna kan ha skett.

Figur 1. Antal hushåll i Sverige som håller sällskapsdjur 2006

Akvarium fanns i 37 % av de hem som höll sällskapsdjur medan kaniner, som kommer närmast efter akvariefiskarna, fanns i 18 % av hemmen. Fåglar var det tredje vanligaste sällskapsdjuret utöver hund och katt och förekom i 17 % av hemmen. Värt att nämna är att hållningen av kanin och gnagare (i det här fallet marsvin, hamster, mus och råtta) dvs. djur som omfattas av 6 kap. saknr. L80, motsvarade 37 % av sällskapsdjurshållningen.

DISKUSSION

Sammanställning av checklisteresultat

Eftersom ett av syftena var att genom resultaten av checklistesammanställningen försöka utläsa hur många kontroller som skett på sällskapsdjur utom hund och katt har dessa siffror granskats närmare.

Den första punkten som granskats, punkt 10 (utrymmet är rymningssäkert), tycks antyda att ca två tredjedelar av alla kontroller under åren 2009-2010 utförts på sällskapsdjur. Det är förvånansvärt med tanke på att hundar och katter tycks vara mer vanligt förekommande än övriga sällskapsdjur (figur 1). Dessutom kan man anta att fler anmälningar rör hund och katt eftersom dessa djur oftare syns publikt jämfört med sällskapsdjuren. En hund måste rastas regelbundet, någon motsvarighet till detta finns ej hos sällskapsdjuren och katter har inte sällan tillgång till utevistelse, något som kanske inte är fullt lika vanligt hos sällskapsdjuren.

Siffrorna för punkt 10 (utrymmet är rymningssäkert) motsägs dock av siffrorna för punkt 11 (burförbud för hund och katt) där ungefär 10 % registrerats som "ej aktuell" för åren 2009-2010. Eftersom denna punkt gäller burförbudet som finns för hund och katt borde sällskapsdjur anses inaktuella för punkten. För små burar till sällskapsdjur är givetvis inte förenligt med lagstiftningen, men vid en sådan brist noterar man det i punkt 9 som specifikt tar upp utrymmets storlek. En handläggare borde inte missa den detaljen och av den anledningen kryssa i något av alternativen "ja", "nej", eller "ej kontrollerat" under punkt 11 vid kontroll av sådan djurhållning som inte uppfyller de föreskrivna måtten för sällskapsdjur även om det givetvis alltid är en möjlighet. Med tanke på hur tydlig punkt 9 är, och även det faktum att de ligger nära varandra i checklistan, borde man kunna anta att sådan felregistrering inte sker i någon större omfattning. Med detta som bakgrund kan man anta att en stor mängd felregistreringar görs under punkt 10 (utrymmet är rymningssäkert).

Punkt 12 berör uppbinding av djur inomhus med hänvisning till djurskyddslag och saknr. L102. Faktum är att även saknr. L80 förbjuder uppbinding av vissa djur. Sköldpaddor och burfåglar får inte tjudras enligt 6 kap. 2 § (burfågel) samt 10 kap. 2 § (sköldpadda) saknr. L80. I fallet med burfåglar så gäller tjudringsförbudet fotring. En sele och ett koppel som hålls av en människa är tillåtet. Att dessa två paragrafer saknas i punkt 12 i den nuvarande checklistan kan upplevas märkligt, och en okunnig djurskyddshandläggare skulle kunna förbise bristen om denne använder checklistan som ett verktyg för att finna eventuella brister i hållningen. Under 2009 registrerades 13,3 % som ej aktuell och hela 16 % för 2010. Eftersom burfåglar och sköldpaddor även borde anses aktuella för punkten borde antalet registrerade under "ej aktuell" vara lägre än för punkt 11 (burförbud för hund och katt) där alla sällskapsdjur anses vara "ej aktuell". Vägledningen (Jordbruksverket, 2010-07-09) nämner bara hundar och katter för denna punkt och det tillsammans med avsaknaden av hänvisning till saknr. L80 samt siffrorna gör att man kan anta att denna punkt i praktiken enbart används för hund och katt. En annan förklaring kan vara att andelen fåglar och sköldpaddor som kontrolleras är försvinnande få och därför inte utgör någon betydande andel av det totala antalet kontroller som utförs, men enligt SCB (2006) är fåglar bland de vanligaste sällskapsdjuren och borde således vara vanliga kontrollobjekt.

En punkt som i praktiken enbart berör hundar är punkt 13, förbudet mot stackelhalsband. Hundägare kan givetvis ha katter och djur som omfattas av saknr. L80 utöver hunden/hundarna men siffrorna ger att 75,7 %-78 % av kontrollerna åren 2009-2010 skedde hos djurhållare som höll hund. Man skulle därför kunna anta att majoriteten av djurskyddskontrollerna sker på hundar, förutsatt att åren 2009-2010 var något snär representativa för den normala fördelningen av kontrollerna. Den fördelningen stämmer mer överens med siffrorna i punkt 11 (burförbud för hund och katt) och 12 (uppbinding av djur) än de i punkt 10 (utrymmet är rymningssäkert), vilket borde vara ytterligare bevis för att ett stort antal felregistreringar sker.

Punkt 24 berör gnagmaterial till kanin och gnagare och således borde inga andra djurslag kunna anses aktuella för punkten. Om man ska tro dessa siffror skedde hela 29 % av kontrollerna under 2009 på kaniner och gnagare, under 2010 var siffran 23,2%. Tar man i beaktande att saknr. L80 innehåller långt fler djurslag än kanin och gnagare så kan man anta att andelen kontroller av sällskapsdjur utöver hund och katt inte är obetydlig.

Rastning av hund, punkt 26, är en punkt som enbart berör hundar varför katter och sällskapsdjur borde anses inaktuella för punkten. Under 2009 registrerades 21 % som "ej aktuell" och vid 2010 var 25 % av kontrollobjekten registrerade som "ej aktuell". Dessa siffror ligger ganska nära de i punkt 13 (stackelhalsband), vilket kan antyda att punkt 13 i största utsträckning används enbart för hundhållning. Både siffrorna under punkt 26, liksom de i punkt 13, ger en upplevelse av att majoriteten av kontrollerna sker på hundhållning. Det går dock inte att dra slutsatsen att alla "ej aktuell" skulle motsvara antalet kontroller på sällskapsdjur då det mycket väl kan vara så att hundhållaren även håller sällskapsdjur. Antalet kontroller på sällskapsdjur skulle därför kunna vara högre än vad som tycks framgå om sällskapsdjur och hund kontrolleras samtidigt och registreras på samma checklista.

De övriga punkterna i checklistan gäller alla djurslagen och är således inte till någon hjälp när det kommer till att försöka uppskatta andelen kontroller som utförs på djurhållning som omfattas av saknr. L80. Även med punkter som enbart berör en av författningarna kan mycket litet sägas med säkerhet. Djurhållare kan ha båda typerna av djur och djurskyddshandläggaren kan ha valt att kontrollera samtliga djur som omfattas av checklistan i samma checklista likaväl som han kan ha använt separata checklistor för varje djurslag.

Med tanke på statistikens (Statistiska Centralbyrån, 2006; figur 1) ålder bör man inte sätta allt för stor tillit till dess överensstämmelse med dagens situation. Å andra sidan är det i det närmsta omöjligt att få en bättre uppskattning om antalet sällskapsdjur som hålls i Sverige idag då de inte omfattas av exempelvis obligatorisk märkning eller registrering som är fallet med hundarna. Den senaste statistiken kan alltså inte längre anses aktuell men om man ska se den som en fingervisning för dagens situation så kan vi kanske anta att akvariefisken är bland de vanligare sällskapsdjuren, om inte det vanligaste. Med tanke på att fiskar av tradition ofta betraktas som lägre stående varelser (Poli, 2009; Lund et al., 2007; Chandaroo, 2004) och i frånvaron av omtanke i välfärdssammanhang jämfört med varelser som lever ovanför vattenytan (Lund et al., 2007) kan man undra hur väl kontrollen av alla akvarium fungerar jämfört med kontrollen andra sällskapsdjur. Vår oförmåga att kommunicera och läsa av beteenden hos fisk gör att vår empati inte väcks på samma sätt som den görs av varmblodiga djur (Lund et al. 2009; Poli, 2009).

Trots att det nu idag finns omfattande bevis för att fiskar är medvetna varelser med ett känsloliv och förmåga att uppleva smärta, ångest och stress så är uppfattningen om fisken som själlös och inkapabel till att uppleva lidande fortfarande vittspridd (Chandaroo, 2004).

Problem med nuvarande checklista

Bonafos (et al., 2010) menar att människor i Europa generellt antar att sällskapsdjuren tas väl om hand och att de värsta bristerna återfinns i lantbruket. Att det inte finns någon EU-lagstiftning som omfattar sällskapsdjur ska spegla denna uppfattning (Bonafos et al., 2010).

Som L. Andersson (Jordbruksverket, personligt meddelande, 6 april 2011) påpekade kan djurskyddshandläggare registrera alla de brister som de kan tänkas finna i sällskapsdjurhållningen under någon av punkterna i den nuvarande checklisten och att man inte vill ha med sig fler checklistor än nödvändigt. Problemet är kanske inte så mycket möjligheten att registrera funna brister som att upptäcka dem med hjälp av checklisten. För att arbeta som djurskyddshandläggare krävs en bred kompetens men det är orimligt att kräva att varje djurskyddshandläggare ska kunna aktuell lagstiftning innantill. Djurskyddshandläggaren har givetvis alltid möjlighet att kontrollera aktuell lagstiftning, men då pappershantering ute i fält är något oönskat (med tanke på att man vill ha så få checklistor som möjligt med sig ut) så är det inte rimligt att anta att alla djurskyddshandläggare kommer att läsa aktuell lagtext på plats vid varje djurskyddskontroll. Här bör det noteras att punkt 8 i checklista sällskapsdjur lyder ”*Djuren hålls i en miljö som är anpassad till djurslaget. ...Se också L80 6–15 kap*” (författarens understrykning), dvs. en hänvisning till ca 20 sidor fördelade på 10 kapitel i saknr. L80. Att en och samma djurhållare skulle hålla alla de arter som omfattas av saknr. L80 samtidigt är inte särskilt troligt men om man jämför med de totalt tre paragrafer under ett enda kapitel i saknr. L102 som punkt 8 hänvisar till så inser man orimligheten att ha kännedom om allt som står under dessa kapitel i saknr. L80. Om medtagandet och användandet av en extra checklista ut i fält jämförs med att på plats vid en djurskyddskontroll kontrollera lagstiftningen torde det förstnämnda innebära mindre pappershantering vilket underlättar arbetet för djurskyddshandläggaren.

Vägledningen till checklista sällskapsdjur (Jordbruksverket, 2010) uppmanar djurskyddshandläggaren att innan kontrollen läsa in sig på vilka förutsättningar som krävs för att tillgodose just det djurslagets specifika behov. Därefter listas några exempel på sådana krav för specifika djurslag, exempelvis att chinchillor ska ha tillgång till ett sandbad och sitthylla samt att en rad olika gnagare ska ha en bolåda med rent och torrt bomaterial. Detta kräver en del tid och arbetsinsats av djurskyddshandläggaren och det finns en risk att det förbises och att denne förlitar sig på potentiella erfarenhet och kunskap. Checklisten är tänkt som ett hjälpmedel vid djurskyddskontroller och förmodligen så förlitar sig djurskyddshandläggaren på att en pålitlig kontroll genomförts om alla punkter i checklisten har kontrollerats.

Genom att jämföra resultaten för de olika punkterna i sammanställningen av checklistorna så kan man få uppfattningen att checklisten inte används så som det var tänkt från början. Orimligt många hade exempelvis svarat ”ja”, ”nej”, eller ”ej kontrollerat” på punkt 10 (utrymmet är rymningssäkert). Det är svårt att tro att så många kontroller utförts på sällskapsdjur varför en del djurskyddshandläggare antagligen använt punkten i sin kontroll av hund- och katthållning utan att ha ett lagmässigt stöd för den saken. Förhoppningsvis så

upptäcks felet och en mer korrekt hänvisning sker när kontrollrapporten eller föreläggandet väl ska författas. Att checklistan används på rätt sätt och bedömningen av djurhållningen är enhetlig är inte bara av stor vikt för djuren som kontrolleras, och djurhållarens rättssäkerhet, utan även för kontrollmyndighetens trovärdighet.

Utan tillförlitlig statistik är det mycket svårt att uppskatta eventuella problemområden som kan förekomma inom sällskapsdjurhållningen. Avsaknaden av definierade problemområden inom en djurhållning bör inte tolkas som att hållningen är utan problem, speciellt inte när inga resurser lagts på att kartlägga området. Det är även svårt att bedriva ett förebyggande djurskyddsarbete och att göra en riskbaserad bedömning av djurhållningen, både på regional som nationell nivå. Dagens utformning av checklista sällskapsdjur medger ingen möjlighet till en riskbaserad uppskattning av problemområden inom sällskapsdjurhållningen. Vår djurskyddslagstiftning är tänkt att vara preventiv, men brist på kunskap om dagens situation i sällskapsdjurhållningen ur djurskyddssynpunkt gör att det blir svårt att vara preventiv även i juridiskt avseende. Det finns således också en risk att saknr. L80 inte är optimalt utformad för att säkerställa en god djurvälstånd hos sällskapsdjuren pga. denna okunskap.

Förslag på ny checklista

Att en uppdelning av checklista sällskapsdjur skulle innebära en ökad pappersexercis för djurskyddshandläggaren kan förvisso vara sant. Vid kontroll av djurhållning där man vet eller antar att sällskapsdjur kan finnas utöver hund eller katt så kommer handläggaren att behöva ta med en extra checklista istället för den nuvarande som inkluderar hund, katt och övriga sällskapsdjur. Detta torde dock inte vara ett större problem då det förfarandet idag är relativt vanligt förekommande då djurhållare inte sällan håller mer än en djurart/ett djurslag och att det på t.ex. lantbrukets djur finns separata checklistor för respektive djurart, trots att de omfattas av samma föreskrifter. Därför borde det antas att djurskyddshandläggaren är kapabel att hantera situationen som uppstår då denne t.ex. har två separata djurhållningsformer att kontrollera med två separata checklistor hos en och samma djurhållare. Den ökade pappersexercisen borde inte vara så betungande för handläggaren att dennes arbete hindras, en extra checklista tar varken mycket plats när den följer med ut i fält och den tar inte heller lång tid att skriva ut inför kontrollen. Om vinsten kan vara en säkrare djurskyddskontroll så torde kostnaden av en minimalt ökad pappersexercis anses oväsentlig. Tidsåtgången för att utföra en kontroll av sällskapsdjur med hjälp av en separat checklista borde inte heller vara större än i dagsläget då det i praktiken är samma moment som ska utföras; kontroll och dokumentation.

Att ha en extra kopia av checklista sällskapsdjur med sig ut även vid kontroller av andra djurhållningsformer kan dessutom vara klokt, om djurhållaren visar sig hålla sällskapsdjur kan en sådan kontroll genomföras utan problem. Detta är något som kanske borde uppmuntras då sällskapsdjuren inte omfattas av djurskyddskontroller på samma sätt som lantbrukets djur då kontrollförordning enbart omfattar livsmedelsproducerande djur (Europaparlamentets och rådets förordning (EG) Nr 882/2004 av den 29 april 2004 om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd)¹. Resursbrister innebär dock att det finns en risk att sådana rutinkontroller av sällskapsdjur bortprioriteras.

¹EUT L 191, 28.5.2004, s. 1

Eftersom det inte finns någon officiell statistik över de vanligaste bristerna i hållningen av sällskapsdjur så är det inte heller helt enkelt att veta vilka specifika punkter man bör välja ut för kontroll av djurhållningen. Ett sätt att försöka uppskatta de vanligaste bristerna är att granska den litteratur som finns på området, tyvärr är den vetenskapliga litteraturen knapphändig i just det här fallet. Relativt mycket litteraturen avhandlar hur dessa djur bör skötas och vilka konsekvenser felaktig skötsel kan få, men färre belyser de brister som faktiskt förekommer och i vilken omfattning de förekommer. Man bör ta i beaktande att de funna resultaten av litteraturgenomgången kanske inte är rakt av applicerbara på svenska förhållanden. Dessa studier och iakttagelser är utförda i andra delar av världen och som Fraser et al. (1997) påpekar använder olika människor vitt skilda kriterier för att bedöma djurhållning. Det kan förklaras av att vår syn på djur är en komplex konstruktion baserad på historia, kultur, religion och tradition (Mejdell, 2006). Även om Tornvalls (Mälarens Smådjursklinik, personligt meddelande, 27 april 2011) iakttagelser stämmer väl överens med vad som framhålls i litteraturen kvarstår det faktum att hon i största utsträckning möter djur i sin klinik. De vanligaste bristerna behöver nödvändigtvis inte vara de som orsakar ett veterinärbesök och därför bör man iaktta en viss försiktighet innan man uttalar sig om vilka brister i hållningen som är vanligast förekommande baserat på vad som tycks vara de vanligaste bristerna som föranleder ett veterinärbesök.

I förslaget till den nya checklistan för sällskapsdjuren inkluderas de generella punkterna (nuvarande punkt 1-9, 16-23, 25, 27-28, 30-33) samt de två punkter som enbart berör saknr. L80 (punkt 10 & 24) från den nuvarande checklistan. Den nya checklistan finns i sin helhet i bilaga 1. De generella punkterna har omformulerats för att bättre passa sitt syfte, exempelvis har ordet ”kattlåda” plockats bort ur nuvarande punkt nr. 25. Hänvisningarna till saknr. L102 har även de raderats ur punkternas ursprungliga formulering.

Lagstiftningshänvisningen för nuvarande checklistans punkt 24 (kaniner och gnagare har tillgång till gnagmaterial) har även ändras till ”8 kap. 3 § L80”. Den nuvarande hänvisningen, 4 kap. 3 § saknr. L80, lyder ”*de djur som nedärver missbildningar, eller andra egenskaper som medför lidande för avkomman eller negativt påverkar avkommans naturliga funktioner, får inte användas i avel*”. Förhoppningsvis så upptäckts detta tryckfel i nuvarande checklista av djurskyddshandläggare när de skriver sin kontrollrapport ang. brist på gnagmaterial men det vore beklagligt om det missades och fel paragraf användes för att ge stöd åt kravet på gnagmaterial.

Eftersom gömställen är ett måste för reptiler enligt Cunningham & Gili (1992) och de flesta ödlor söker ofta upp sina gömställen när de inte födosöker eller solbadar enligt Tynes (2010) samt att det enligt Steiger (2006) ofta förekommer att sällskapsdjur inte får de gömställen de kan behöva så kommer en punkt i checklistan att ha följande lydelse; ”*Gömställen finns i tillräcklig omfattning för ormar, ödlor och groddjur. Land- och sumpsköldpaddor kan söka skydd. För kamouflagetecknade djur finns kamouflerande inredning*”. Även fiskar kan ha ett behov av att gömma sig då många av de arter som vanligtvis hålls i fångenskap är utpräglade bytesdjur (Magnhagen et al., 2008) varför en punkt kommer beröra akvariets insynsskydd; ”*En insynsskyddande sida finns i akvariet såtillvida dess inredning inte ger motsvarande skydd*”.

Punkten ”*Inredningen ger marsvin och marklevande burfåglar möjlighet att söka skydd*” tillkom av samma orsak. Enligt Banks et al. (2010) är många gnagare delvis nattaktiva och har känsliga ögon varför möjlighet att gömma sig dagtid är viktig. Vidare skriver de att marsvin tycks uppskatta platser där de kan söka skydd. Tynes (2010) skriver att marsvin

frekvent uppsöker sina skydd och att det är en vanlig rädslorespons hos arten som lätt utlöses av externa stimuli. Banks et al. (2010) poängterar att bobyggandet är ett mycket viktigt behov som många gnagare har. En punkt kommer att beröra bolådor: *"Bolådor med lämpligt bomaterial finns i tillräcklig omfattning för illrar, hamstrar, gerbiler, degusråttor, chinchillor och taggmöss"*. Bomaterialet ger djuren möjlighet att utföra bobyggnadsbeteendet vilket som tidigare nämnt är viktigt för dem, och materialet utgör dessutom en berikning och sysselsättning för djuren. En del arter ska ha tillgång till bomaterial, men krav på bolåda saknas. För att förenkla för handläggaren vid kontrollen har dessa arter fått en egen punkt med lydelsen: *"Bomaterial med flätbar struktur finns till kaniner, hamstrar, gerbiler, brunråttor och möss"*. Banks et al. (2010) och Tynes (2010) skriver även att chinchillor tycker om att hoppa varför de bör hållas i burar som ger dem möjlighet att utnyttja flera höjdnivåer. Samma sak gäller för degusråttan enligt Banks et al. (2010). Kaniner är bytesdjur och en av de predatorskyddande strategier de använder sig av är att scanna av sin omgivning för att säkerställa sig om att inga faror finns i närheten (Tynes, 2010). I saknr. L80 finns krav på hyllor eller sittgrena till chinchillor, de ska ha tillgång till minst två av dem och de ska vara placerade på olika höjd (8 kap. 17 § L80). Även en kanin ska enligt saknr. L80 ha tillgång till en hylla som den kan ligga på (8 kap. 18 § L80) och degusråttor ska ha en spaningshylla/utkiksplats (8 kap. 18a § L80). Dessa tre paragrafer liknar varandra varför de förekommer i samma punkt: *"Kravet på en hylla med liggutrymme till kanin, en spaningshylla för degusråtta samt två hyllor/grena i olika höjd till chinchillor uppfylls"*.

Kalmar et al. (2007) poängterar vikten av lämpliga sittpinnar till fåglar. Placeringen av dem är viktig, de bör placeras så att längsta möjliga flygsträcka finns mellan dem eftersom fåglar i det vilda flyger långa sträckor dagligen. Sittpinnarna ska dessutom vara av varierande storlek för att undvika en enformig fotställning vilket kan leda till dålig fothälsa för fågeln. Pinnens grovlek ska vara sådan att fågeln inte kan nå runt hela pinnen med sin fot. Tillgång till naturgrena kan även utgöra en värdefull berikning för fågeln då de går att manipulera vilket kan ha en positiv effekt på beteendeproblem (van Hoek & King, 1997). Saknr. L80 tar även upp sittpinnar i tre paragrafer under 6 kap. (burfåglar) respektive 14 kap. (brevduvor) och kraven liknar de som Kalmar et al. (2007) framför som viktiga. För brevduvor får sitthyllor även användas endera som ett komplement till eller som ersättning för sittpinnar (14 kap. 8 § L80). Lydelsen för en sådan punkt blir: *"Sittpinnar till burfåglar samt sittpinnar/sitthyllor för brevduvor uppfyller kraven på antal, utformning och placering"*.

Enligt punkt 8 i nuvarande checklista sällskapsdjur ska *"djuren hållas i en miljö som är anpassad för djurslaget"*. Denna punkt har inkluderats i den nya checklistan och det skulle kunna tyckas att punkten *"Djuren hålls i en för sysselsättning berikad miljö"* som införts i den nya checklistan är överflödig. Alla djurslag utom reptilerna (ormar & ödlor, sköldpaddor, glasögonkajmaner samt groddjur) ska dock enligt saknr. L80 ha en för sysselsättning berikad miljö. Berikning är av mycket stor vikt när det gäller djurens möjligheter att kunna påverka sin miljö och hantera sin situation vilket ökar deras välfärd (Mason et al., 2007). Exempelvis har man sett att en ökad komplexitet i buren och födosöksberikning ökar papegojors välfärd och har en preventiv såväl som mildrande effekt på fjäderplockning (Meehan et al., 2003). Enligt Dawkins (2008) kan god djurvälfärd definieras genom svaret på två frågor; är djuret friskt & har djuret vad det vill ha. Enligt den definitionen kan man säga att man höjer djurets välfärd genom att förse dem med berikning, förutsatt att berikningen ses som positiv av djuret. Det som nämns i de

allmänna råden knutna till aktuella paragrafer är många gånger sådant som tillgodoser djurens naturliga behov (exempelvis stimulerat födosök) och är då sannolikt något som djuret "vill ha".

Det optimala ur djurskyddssynpunkt hade troligtvis varit att utforma artspecifika alternativt djurslagsspecifika checklistor för sällskapsdjuren. I dagsläget där checklistorna används i pappersversion skulle det antagligen bli för omständigt för att det ska vara realistiskt genomförbart. Under 2011 genomför Jordbruksverket projekt OSKAR (Offentlig Samsyn Kontroll Analys och Rutiner) i samarbete med länsstyrelserna med syfte att utveckla en tillförlitlig samsyn av bedömningar i fält, skapa bättre rutiner och effektivisera djurskyddskontrollerna (L. Andersson, Jordbruksverket, personligt meddelande, 6 april 2011). Under projektet undersöks även möjligheten att använda handdatorer i kontrollarbetet och detta skulle kunna möjliggöra användningen av sådana artspecifika eller djurslagsspecifika checklistor på ett helt annat sätt då användargränssnittet i en handdator öppnar upp för helt nya möjligheter. Även om handdatorer införs inom en snar framtid som ett verktyg för djurskyddshandläggarna så kommer handdatorn troligen att anammas gradvis av länsstyrelserna. Under den eventuella övergångsperioden kan en omformulerad checklista för sällskapsdjur som omfattas av saknr. L80 fylla en viktig funktion. Vid tekniska problem kan en checklista i pappersversion vara oundgänglig varför de alltid borde finnas tillgängliga även om handdatorer införs som hjälpmedel. Det finns även en möjlighet att denna checklista i större utsträckning skulle kunna ge en uppskattning om brister i sällskapsdjurshållningen jämfört med nuvarande checklista.

SLUTSATS

Majoriteten av djurskyddskontrollerna tycks ske hos hundhållare och för det syftet är den nuvarande checklistan antagligen mer passande än den är för kontroll av sällskapsdjurshållning. Det är omöjligt att med säkerhet göra någon uppskattning om antalet kontroller av sällskapsdjur utifrån checklistesammanställningen. Gällande vanliga brister i sällskapsdjurshållningen kan inte heller något sammanfattas med tillförlitlighet. Statistiken är bristfällig och den tillgängliga litteraturen på området är knapphändig och det går att ifrågasätta dess överensstämmelse med svenska förhållanden. Mer forskning på området behövs, sällskapsdjurssidan är gravt eftersatt. Så länge som situationen är okänd kan ingen tillförlitlig uppskattning göras och då ej heller förebyggande åtgärder eller riktade insatser. En ny checklista har utformats till förmån för djurskyddskontroll av sällskapsdjur vars möjligheter till säker djurskyddskontroll och tillförlitlig statistik över utförda kontroller är större än nuvarande checklistas.

TILLKÄNNAGIVANDEN

Jag vill först och främst tacka min handledare Birgitta för feedback och support samt inspirationen till arbetet. Utan den konstruktiva kritik jag fått från henne hade inte arbetet blivit vad det idag är. Jenny Yngvesson har entusiasmerat en sväng då jag själv misströstade, vilket fick mig att se arbetet ur ett nytt perspektiv. Ett evigt tack till Janne som stått ut med att bli hjärntvättad under arbetets gång vilket troligen lett till att han numer borde klassas som expert på sällskapsdjursområdet. Dessutom är jag skyldig honom ett tack då hans tjat om säkerhetskopiering antagligen ledde till att jag undvek en mindre hjärtinfarkt när min dator bestämde sig för att vandra till de sälla jaktmarkerna.

Vänner och bekanta har bistått med stöd och goda råd och att gemensamt hänge sig åt Svensk fikakultur har varit en ovärderlig, och vissa gånger nödvändig, distraktion från arbetsprocessen.

REFERENSER

- Banks, R.E., Sharp, J.M., Doss, S.D., Vanderford, D.A., 2010. Exotic small mammal care and husbandry. Ames. Wiley-Blackwell.
- Bonafos, L., Simonin, D., Gavinelli, A., 2010. Animal welfare: European legislation and future perspectives. *Journal of Veterinary Medical Education*, 37: 26-29.
- Chandaroo, K.P., Duncan, I.J.H., Moccia, R.D., 2004. Can fish suffer?: perspectives in sentience, pain, fear and stress. *Applied Animal Behaviour Science*, 86: 225-250.
- Cserhalmi, N., 2005. Djuromsorg och djurmisshandel 1860-1925, synen på lantbrukets djur och djurplågeri i övergången mellan bonde- och industrisamhälle. Hedemora. Gidlunds Förlag.
- Cunningham, A.A., Gili, C., 1992. Management in captivity. In: *Manual of reptiles* (Eds. P. H. Benyon, M, P,C, Lawton, J, E, Cooper). Celtenham. British Small Animal Veterinary Association.
- Dawkins, M. S., 2008. The science of animal suffering. *Ethology*, 114: 937-945.
- Djurskyddsförordning 1988:539.
- Djurskyddslag 1988:534.
- Djurskyddsmyndighetens föreskrifter och allmänna råd (DFS 2004:16) om villkor för hållande, uppfödning och försäljning m.m. av djur avsedda för sällskap och hobby, omtryckt i DFS 2005:8, därefter senast ändrad genom SJVFS 2008:31.
- Europaparlamentets och rådets förordning (EG) Nr 882/2004 av den 29 april 2004 om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd.
- European Convention for the Protection of Pet Animals (ETS 125), Strasbourg 13/11/1987
- Fawcett, A., 2011. Management of husbandry-related problems in guinea pigs. *In practice*, 33: 163-171.
- Fleming, G.J., 2009. Hot or cold: the use of thermography in the reptile husbandry and management. *Small animal and exotics. Proceedings of the North American Veterinary Conference, Orlando, Florida, USA, 17-21 January. 1781-1782.*
- Fox, J. G., 1998. Taxonomy, history and use. In: *Biology and diseases of the ferret* (Ed. J. G. Fox). Baltimore. Williams & Wilkins.
- Fraser, D., Weary, D.M., Pajor, E.A., Milligan, B.N., 1997. A scientific conception of animal welfare that reflects ethical concerns. *Animal Welfare*, 6: 187-205.
- Hoppes, S., Grey, P., 2010. Parrot rescue organizations and sanctuaries: a growing presence in 2010. *Journal of Exotic Pet Medicine*, 19: 133-129.

- Jekl, V., Hauptman, K., Knotek, Z., 2011. Diseases in pet degus: a retrospective study in 300 animals. *Journal of Small Animal Practice*, 52: 107-112.
- Jordbruksverket. 2010-07-09. Vägledning för kontrollmyndigheter m.fl, Bilaga sällskapsdjur. Dnr 31-2401/09.
- Jordbruksverket. 2011. <http://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/djur/djurskydd/statistikoverdjurskyddskontroller.4.62af51191240430af4d80004098.html>. Använd 2011-06-04.
- Kalmar, I.D., Moons, C.P.H., Meers, L.L., Janssens, G.P.J., 2007. Psittacine birds as laboratory animals: refinements and assesment of welfare. *Journal of American Association for Laboratory Animals*, 46: 8-15.
- Lawlor, M.M., 1997. The proper care of laboratory rodents. In: *Comfortable quarters for laboratory animals* (Ed. V. Reinhardt). Washington DC, Animal Welfare Institute.
- Lund, V., Mejdell, C.M., Röcklinsberg, H., Anthony, R., Håsten, T., 2007. Expanding the moral circle: farmed fish as objects of moral concern. *Diseases of Aquatic Organisms*, 75: 109-118.
- Magnhagen, C., Braithwaite, V.A., Forsgren, E., Kapoor, B.G., 2008. *Fish behaviour*. Enfield. Science Publishers.
- Mason, G., Clubb, R., Latham, N., Vickery, S., 2007. Why and how should we use environmental enrichment to tackle stereotypic behaviour?. *Applied Animal Behaviour Science*, 102: 163-188.
- Meehan, C.L., Garner, J.P., Mench, J.A., 2004. Environmental enrichment and development of cage stereotypy in Orange-winged Amazon Parrots (*Amazona amazonica*). *Developmental Psychobiology*, 44: 209-218.
- Meehan, C.L., Milliam, J.R., Mench, J.R., 2003. Foraging opportunity and increased physical complexity both prevent and reduce psychogenic feather picking by young amazon parrots. *Applied Animal Behaviour Science*, 80: 71-85.
- Mejdell, C.M., 2006. The role of councils on animal ethics in assessing acceptable welfare standards in agriculture. *Livestock Science*, 103: 292-296.
- Mullan, S.M., Main, D.C.J., 2006. Survey of the husbandry, health and welfare of 102 pet rabbits. *Veterinary Record*, 159: 103-109.
- Poli, B.M., 2009. Farmed fish welfare-suffering assessment and impact on product quality. *Italian Journal of Animal Science*, 8: 139-160.
- Schuppli, C.A., Fraser, D., 2000. A framework for assessing the suitability of different speciels as companion animals, *Animal Welfare*. 9: 359-372.
- Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2008:5) om hållande av hund och katt, saknr L102.

Statistiska Centralbyrån. December 2006. Förekomsten av sällskapsdjur – främst hund och katt – i svenska hushåll.

Steiger, A., 2006. Pet animals: housing, breeding and welfare; in: Ethical Eye - Animal Welfare. Strasbourg. Council of Europe Publishing (ISBN-10 92-871-6016-3).

Striwing, H., 1998. Djur som brottsoffer. Falun. Bokförlaget Nya Doxa.

Tynes, V.V., 2010. Behaviour of exotic pets (Ed. V, V, Tynes). Oxford. Blackwell Publishing.

van Hoek, C.S., King, C.E., 1997. Causation and influence of environmental enrichment on feather picking of the crimson-bellied conure (*Pyrrhura perlata perlata*). Zoo Biology. 16: 161-172.

van Zeeland, Y.R.A., Spruit, B.M., Bas Rodenburg, T., Riedstra, B., van Hierden, Y.M., Buitenhuis, B., Mechiel Korte, S., Lumeij, J.T., 2009. Feather damaging behaviour in parrots: a review with consideration of comparative aspects. Applied Animal Behaviour Science, 121: 75-95.

Veissier, I., Butterworth, A., Bock, B., Roe, E., 2008. European approaches to ensure good animal welfare. Applied Animal Behaviour Science, 113: 279-297.

Wiedenmayer, C., 1997. Causation of the ontogenetic development of stereotypic digging in gerbils. Animal Behaviour, 53: 461-470.

Williams, S.R., 1922. A case of unhindered growth of the incisor teeth of the woodchuck. The Ohio Journal of Science, 22: 170-172.

Bilaga 1

Förslag på en ny checklista för sällskapsdjur som omfattas av saknr. L80

Allmänt

1. Finns det tillstånd enligt 16 § djurskyddslagen. 16 § DL
2. Tillsyn sker av djuren i tillräcklig omfattning. 3 § DL. 4 kap. 21 § L80
3. Kraven avseende social kontakt eller att djuren ska hållas åtskilda är uppfyllt. 4 kap. 1-2 §§ L80
4. Klor/klövar inspekteras regelbundet och klipps vid behov. 2-4 § DL
5. Djurets/djurens hull är godtagbart. 2-4 § DL. 4 kap 26 § L80
6. Djuret/djuren hålls tillfredställande rena och får nödvändig pälsvård. 2-4 § DL. 8 kap. 4 § L80

Sjuka djur

7. Sjuka/skadade djur ges nödvändig vård. Ev veterinär som anlitas: 2, 9 §§ DL

Utrymme, inredning och utrustning

8. Djuren hålls i en miljö som är anpassad till djurslaget. 3-4 § DL. 1 kap. 6 §, 4 kap. 10-12 §§ L80. Se också 6–15 kap. L80
9. Djuren hålls i en för sysselsättning berikad miljö. 6 kap. 8 §, 7 kap. 5 §, 8 kap. 11 §, 14 kap. 7 §, 15 kap. 9 § L80
10. Utrymmen för djuren har mått enligt gällande föreskrifter. 3-4 § DL. 1b DF. 1 kap. 6 §, 4 kap. 10 §, 13 kap. 5 §, bilaga 1.1-1:11 L80
11. Utrymmet är rymningssäkert. Mellanrum i galler, nät och andra anordningar är konstruerade och anpassade till djuret så att det inte kan tränga sig ut eller fastna. 4 kap 5 § L80
12. Sittpinnarna till burfåglar alt. sitthyllor för brevduvor uppfyller kraven på antal, utformning och placering. 6 kap. 9-11 §§, 14 kap. 8-9 §§ L80
13. Inredningen ger marsvin och marklevande burfåglar möjlighet att söka skydd. 6 kap. 12 §, 8 kap. 12 § L80
14. Bolådor med lämpligt bomaterial finns i tillräcklig omfattning för illrar, hamstrar, gerbiler, degus, chinchillor och taggmöss. 7 kap. 6-7 §§, 8 kap. 13 §, se även bilaga 1:3 samt bilaga 1:4 L80
15. Bomaterial med flätbar struktur finns till kaniner, hamstrar, gerbiler, brunråttor och möss. 4 kap. 11§, 8 kap. 14 § L80
16. Kravet på en hylla med liggutrymme till kanin, en spaningshylla för degusrått samt två hyllor/grenar i olika höjd till chinchillor uppfylls. 8 kap. 17-18a §§ L80
17. Gömställen finns i tillräcklig omfattning för ormar, ödlor och groddjur. Land- och sumpsköldpaddor kan söka skydd. För kamouflagetecknade djur finns kamouflerande inredning. 1 kap. 12 §, 9 kap. 7 §, 10 kap. 5 §, 12 kap. 11 § L80
18. En insynsskyddande sida finns i akvariet såtillvida dess inredning inte ger motsvarande skydd. 13 kap. 4 § L80

Klimat och luftkvalitet

19. Djuret/djuren hålls i ett klimat som är anpassat efter varje djurs behov och till djurhållningsformen. Djuret/djuren utsätts endast tillfälligtvis för luftföroreningar. Uppmätt värde: 2 § DF. 4 kap. 14-15 § L80. Se även bilaga 2:1-2:4

Fönster och belysning

20. Artificiell belysning finns så att tillsyn och vård kan ske utan svårigheter. 4 kap. 19 § L80

21. Kravet på insläpp av dagsljus är uppfyllt. 2 § DF. 4 kap. 19 § L80
22. Fönster, belysningsanordningar och elinstallationer som djuren kan nå har skydd eller är utförd så att skaderisk inte föreligger. 3 § DF. 4 kap. 8 § L80

Buller

23. Buller i djurutrymmet har en godtagbar nivå och frekvens. Uppmätt värde: 2 § DF. 4 kap. 20 § L80

Foder och vatten

24. Djuren ges möjlighet till ett lugnt och naturligt intag av foder och vatten. 3 § DL. 4 kap 13 § L80
25. Djuret/djuren ges foder som garanterar en tillräcklig, allsidig och välbalanserad näringstillförsel. 3 § DL. 4 kap 26 § L80
26. Djuret/djuren har fri tillgång till rent dricksvatten. 3 § DL. 4 kap 25 § L80
27. Kaniner/gnagare har tillgång till gnagmaterial. 8 kap. 3 § L80

Renhållning

28. Förvaringsutrymmena hålls tillfredställande rena och renhållning av bur/akvarium/terrarium sker med sådant intervall att en god hygien upprätthålls. 4 kap. 22 § L80

Utomhushållning

29. Djur som hålls utomhus har ett efter sitt behov anpassat skydd mot stark värme, nederbörd, fukt, blåst och kyla. 4 kap. 18 § L80
30. Endast djur lämpade för utevistelse under den kalla årstiden hålls utomhus permanent under vintertid. 7 kap. 10 §, 8 kap. 19 § L80
31. Då utomhustemperaturen är under noll ges djur som permanent vistas utomhus ljummet vatten minst 2 gånger per dygn. 7 kap. 10 §, 8 kap. 21 §, 14 kap. 12 § L80

Avel

32. Kraven kring avel är uppfyllda. 4 kap 3 § L80
33. Kravet följs avseende att djurungar inte skiljs från modern annat än temporärt, så länge de behöver hennes mjölk och omvårdnad. 6kap. 3 §, 7 kap. 1 §, 8 kap. 5 §, 14 kap. 2 §, 15 kap. 2 § L80

Övrigt

34. Övriga brister

Bilaga 2

Nuvarande checklista sällskapsdjur.

1(4)

SÄLLSKAPSDJUR

Fastställt 2009-02-19

Allmänt					
Sdjur 1	Finns det tillstånd enligt 16 § djurskyddslagen. <i>DL 16 §, L120</i>	☐ Ja	☐ Nej	☐ Ej kontr.	☐ Ej aktuellt
Tillsyn och skötsel					
Sdjur 2	Tillsyn sker av djuren i tillräcklig omfattning. <i>DL 3 §, L102 1 kap. 16 §, L80 4 kap. 21 §</i>	☐ Ja	☐ Nej	☐ Ej kontr.	
Sdjur 3	Kraven avseende social kontakt eller att djuren ska hållas åtskilda är uppfyllt. <i>L102 1 kap. 17, 21 §, L80 4 kap. 1-2 §§</i>	☐ Ja	☐ Nej	☐ Ej kontr.	☐ Ej aktuellt
Sdjur 4	Klor/klövar inspekteras regelbundet och klipps vid behov. <i>DL 2-4 §</i>	☐ Ja	☐ Nej	☐ Ej kontr.	☐ Ej aktuellt
Sdjur 5	Djurets/djurens hull är godtagbart. <i>DL 2-4 §, L102 1 kap. 18 §, L80 4 kap. 26 §</i>	☐ Ja	☐ Nej	☐ Ej kontr.	
Sdjur 6	Djuret/djuren hålls tillfredsställande rena och får nödvändig pälsvård. <i>DL 2-4 §, L102 1 kap. 19 §, L80, 8 kap. 4 §</i>	☐ Ja	☐ Nej	☐ Ej kontr.	☐ Ej aktuellt
Sjuka djur					
Sdjur 7	Sjuka/skadade djur ges nödvändig vård. Ev. veterinär som anlitas; <i>DL 2, 9 §§</i>	☐ Ja	☐ Nej	☐ Ej kontr.	☐ Ej aktuellt
Utrymme, inredning och utrustning					
Sdjur 8	Djuren hålls i en miljö som är anpassad till djurslaget. <i>DL 2-4 §, L102 1 kap. 11-12, 15 §§, L80 1 kap. 6 §, 4 kap. 10-12 §§ Se också L80 6-15 kap</i>	☐ Ja	☐ Nej	☐ Ej kontr.	
Sdjur 9	Utrymmen för djuren har mått enligt gällande föreskrifter. <i>DL 2-4 §, DF 1b, L102 2 kap. 23-26, 3 kap. 4, 11-12 §, L80 1 kap. 6 §, 4 kap. 13 kap. 3 §, bilaga 1:1-1:11</i>	☐ Ja	☐ Nej	☐ Ej kontr.	☐ Ej aktuellt
Sdjur 10	Utrymmet är rymnings säkert. Mellanrum i galler, nät och andra anordningar är konstruerade och anpassade till djuret så att det inte kan tränga sig ut eller fastna. <i>L80 4 kap. 5 §</i>	☐ Ja	☐ Nej	☐ Ej kontr.	☐ Ej aktuellt
Sdjur 11	Burförbudet för hund och katt följs av djurhållaren. <i>DL 2-4 §, L102 1 kap. 14 §</i>	☐ Ja	☐ Nej	☐ Ej kontr.	☐ Ej aktuellt

Sdjur 12	Kraven kring uppbinding av djur inomhus och utomhus är uppfyllda. <i>DL 6 §, L102 2 kap. 11, 15, 3 kap. 7 §</i>	☐ Ja	☐ Nej	☐ Ej kontr.	☐ Ej aktuellt
Sdjur 13	Förbudet mot stackelhaltsband efterlevs av djurhållaren. <i>DL 2 § DF 15 §, L102 2 kap. 4, 13 §§</i>	☐ Ja	☐ Nej	☐ Ej kontr.	☐ Ej aktuellt
Sdjur 14	Balkong som är belägen mer än fem meter över marken, där katter vistas ensam, är försedd med nät eller liknande för att förhindra katten från att falla ner. <i>L102 2 kap. 8 §</i>	☐ Ja	☐ Nej	☐ Ej kontr.	☐ Ej aktuellt
Sdjur 15	Digivande tikar och digivande honkatter har tillgång till en lugn och ostörd plats för sig och ungarna. <i>L102 1 kap. 13 §</i>	☐ Ja	☐ Nej	☐ Ej kontr.	☐ Ej aktuellt
Klimat och luftkvalitet					
Sdjur 16	Djuret/djuren hålls i ett klimat som är anpassat efter varje djurs behov och till djurhållningsformen. Djuret/djuren utsätts endast tillfälligtvis för luftföroreningar. Uppmätt värde: <i>DF 2 §, L102 1 kap. 6 §, L80 4 kap. 14, 15 §</i>	☐ Ja	☐ Nej	☐ Ej kontr.	☐ Ej aktuellt
Fönster och belysning					
Sdjur 17	Artificiell belysning finns så att tillsyn och vård kan ske utan svårigheter. <i>L102 1 kap. 7 §, L80 4 kap. 19 §</i>	☐ Ja	☐ Nej	☐ Ej kontr.	
Sdjur 18	Kravet på insläpp av dagsljus är uppfyllt. <i>DF 2 §, L102 1 kap. 4 §, L80 4 kap. 19 §</i>	☐ Ja	☐ Nej	☐ Ej kontr.	
Sdjur 19	Fönster, belysningsanordningar och elinstallationer som djuren kan nå har skydd eller är utförd så att skaderisk inte föreligger. <i>DF 3 §, L102 1 kap. 8 §, L80 4 kap. 8 §</i>	☐ Ja	☐ Nej	☐ Ej kontr.	
Buller					
Sdjur 20	Buller i djurutrymmet har en godtagbar nivå och frekvens. Uppmätt värde: <i>DF 2 §, L80 4 kap. 20 §</i>	☐ Ja	☐ Nej	☐ Ej kontr.	
Foder och vatten					
Sdjur 21	Djuren ges möjlighet till ett lugnt och naturligt intag av foder och vatten. <i>DL 3 §, L102 1 kap. 15 §, 3 kap. 6 §, L80 4 kap. 13 §</i>	☐ Ja	☐ Nej	☐ Ej kontr.	
Sdjur 22	Djuret/djuren ges foder som garanterar en tillräcklig, allsidig	☐	☐	☐	

	och välbalanserad näringstillförsel.	☐ Ja	☐ Nej	☐ Ej kontr.	
	<i>DL 3 §, L102 1 kap. 18 §, L80 4 kap 26 §</i>				
Sdjur 23	Djuret/djuren har fri tillgång till rent dricksvatten.	☐ Ja	☐ Nej	☐ Ej kontr.	
	<i>DL 3 §, L102 2 kap. 7, 3 kap. 6 §, L80 4 kap 25 §</i>				
Sdjur 24	Kärlinert/gnagare har tillgång till gnagmaterial.	☐ Ja	☐ Nej	☐ Ej kontr.	☐ Ej aktuellt
	<i>L 80 4 kap. 3 §</i>				
Renhållning / rastning					
Sdjur 25	Förvaringsutrymmena hålls tillfredställande rena och renhållning av kattlåda/bur/akvarium/terrarium sker med sådant intervall att en god hygien upprätthålls.	☐ Ja	☐ Nej	☐ Ej kontr.	
	<i>L102 1 kap. 20 §, 3 kap. 5 §, L80 4 kap. 22 §</i>				
Sdjur 26	Rastning av hund sker regelbundet i lämplig utsträckning.	☐ Ja	☐ Nej	☐ Ej kontr.	☐ Ej aktuellt
	<i>L102 2 kap. 12 §</i>				
Utomhushållning					
Sdjur 27	Djur som hålls utomhus har ett efter sitt behov anpassat skydd mot stark värme, nederbörd, fukt, blåst och kyla.	☐ Ja	☐ Nej	☐ Ej kontr.	☐ Ej aktuellt
	<i>L102 1 kap. 15 §, 2 kap. 5-6 §, L80 4 kap. 18 §</i>				
Sdjur 28	Endast djur lämpade för utevistelse under den kalla årstiden hålls utomhus permanent under vintertid.	☐ Ja	☐ Nej	☐ Ej kontr.	☐ Ej aktuellt
	<i>L102 2 kap. 9 §, L80 7 kap. 10 §, 8 kap. 19 §</i>				
Sdjur 29	Kraven på rastgårdens utformning är uppfyllda.	☐ Ja	☐ Nej	☐ Ej kontr.	☐ Ej aktuellt
	<i>L102 2 kap. 2-3 §, 3 kap. 2 §</i>				
Sdjur 30	Då utomhustemperaturen är under noll ges djur som permanent vistas utomhus ljummet vatten minst 2 gånger per dygn.	☐ Ja	☐ Nej	☐ Ej kontr.	☐ Ej aktuellt
	<i>L102 2 kap. 7 §, 3 kap. 6 §, L80 7 kap. 10 §, 8 kap. 21 §, 14 kap. 12 §</i>				
Avel					
Sdjur 31	Kraven kring avel är uppfyllda.	☐ Ja	☐ Nej	☐ Ej kontr.	☐ Ej aktuellt
	<i>L102 1 kap. 24-25 §§, L80 4 kap. 3 §</i>				
Sdjur 32	Kravet följs avseende att djurungar inte skiljs från modern annat än temporärt, så länge de behöver hennes mjölk och omvårdnad.	☐ Ja	☐ Nej	☐ Ej kontr.	☐ Ej aktuellt
	<i>L102 2 kap. 18 §, 3 kap. 9 §, L80 6 kap. 3 §, 7 kap. 1 §, 8 kap. 3 §, 14 kap. 3 §, 15 kap. 2 §</i>				

Övrigt	
Sdjur 33	Övriga brister